هەنــدێک ئـــاوڕدانەوە.. نەوزاد بەندی

ڕێگاکان
تەواو بوون و
هێشتا
هەنگاومان مابوو ..
هاوڕێیان
کۆچیان کرد و
هێشتا
دڵیانمان لا بوو ..

⋆ ⋆ ⋆

تەنهـایی هیـچ بـاجێکت پێ نـادات، هیـچ یادگـارییەکت بۆ بە جێ نـاهێڵێت، هیـج تـووڕەیی و شەڕ و زیـز بـوون و زوڵـم و خیـانەت و جیابوونەوەیەکت توش ناکات .. بە ڕای من سێبەرەکەی خۆت بەسە بۆ ئەوەی پیاسەی لەگەڵدا بکەیت ..چونکە ئەو کەسەی تۆ بە تەمایت دڵخۆشـت بکـات، ئەویـش بە تەمـایە تۆ دڵـی خۆش بکەیـت …ئەمەیـش کارەساتە، کاتێک دوو نەخۆش ئەبنە هاوڕێ، هەر یەکەیان پێی وایە ئەوەی تریان پزیشکە و دەردی دەرمان ئەکات ..

⋆ ⋆ ⋆

خۆی بـار ودۆخـی کۆمەڵـایەتیی و عەقڵیـی میللەت وناوچەکەمـان، وا ئەخوازێ مرۆڤ توشی گۆشەگیریی بێ، چونکە لە هەموو کۆنتاکت و بەریەککەوتنەکانـدا، هەسـت ئەکەی بریـنـدار بـوویت و زەبــرت پێگەیشتووە، هەر بۆیه خۆ وون کردن و خۆشاردنەوە و خۆ نەبانکردن و گۆشەگیریی، ئەبێتە ڕێگاچارەیەک .
بەڵـام کـاتێ پیاسەیەکی بێ ب□رز□و□نـدیی و دوور لە خۆپەرسـتیی و ..تاڕادەیەک هێمن و ڕۆمانسییت لەگەڵ کەسێکدا کرد بێ، ئەو کەسە بۆت ئەبێ بە هەموو کۆمەڵگا.. بۆت ئەبێ بە فڕۆکەخانەیەکی ڕۆحی ئەتبا بۆ ئەو جێگایانەی کە قەت بە بێ ئەو ناتوانیت بڕۆیت.
ڕەنگە سەعاتێک گەڕان هیچ مانایەکی نەبێ، بەڵام لەگەڵ کەسێکدا کە تەنگە نەفەست ئەکا و دڵە خورپەت بۆ دروست ئەکا و تەزوو ئەخاتە ئەژنۆکانتەوە، گەرانەوەیە بۆ لاویی و بۆ زانکۆ و .. بۆ هیواکانی

زووکە نەهاتنە دی ..
گەڕانی من و تۆ، گەڕانەوەیە بۆ زۆر شت، کە هەر خۆمان ئەزانین چی و چین ئەو شتانە.

⋆ ⋆ ⋆

هەر تۆ دەرکەوتی ئەڕۆمە ناو دنیای خەیاڵەکەم..
من لە ئەحواڵت ئەپرسم ، بێ ئاگای لە حاڵەکەم..
تۆ لە یو ئێس گوڵ بڕوێنە و من لێره لەسەر دڕکم،
تۆ لە باخەکان بە تازە و منیش لەناو چاڵەکەم …
گەر بزانی چەن ساڵ ئەبێ وازم هێناوە لە خۆم،
ئەوسا تێدەگەی له بەرچی ماتم ناشە ناڵەکەم ..
جار و بارێکیش کە سەیری خواردنێکی تۆ ئەکەم
نە برسیمه ،نە ئارەزووی پیتزا و سنگ و باڵەکەم
ئەمەوێ لە چاوی تۆوە، بڕوانم بۆ دەور و بەر ،
تا هیوایەکی خەیاڵی تیا دروست بێ ماڵەکەم ….

⋆ ⋆ ⋆

ژیان وونبوونێکی بەردەوامە .. بەردەوام ڕۆژ و شەوەکانمان لێ وون ئەبن، بێ ئەوەی بۆیان بگەڕێین.. تا ئێستا کەست بینیوە بۆ دوێنێ وپێرێی بگەڕێ؟ یان لە مزگەوت جاڕ بۆ هەفتەی پێشووی بدات؟ .. هەتا وای لێ دێ هیچمان بە دەستەوە نامێنێ .. ژیان ئاوازێکی خەمگینە لەنـاو ژاوە ژاو وپێشبڕکێیەکـی گەورەدا، بە جۆرێـک ئەگرین و وا ئەزانین پێ ئەکەنین .. گرانترین ئاڵتون کە تەمەنە وونی دەکەین و بە چەند پارچە کاغەزێک دڵمانئەدەنەوە کە ناویان لێناوە پارە .. بازرگانه زۆر دەوڵەمەندەکان ئیدمانیان کرد لەسەر کاغەزەکان و نەیـانتوانی بژیـن و لە دەرگاکـانی عەشـق و خەیـاڵ بـدەن .. سواڵکەرەکان هەموو تەمەنیان دەستیان بۆ کاغەزەکان پان کردەوە و..نەژیان و مردن ..
ئەم عەسـرە یـان هەر ئێـوارەیەک گریـان ڕێـم لێ ئەگـرێ، خۆمـی لێ ئەدزمەوە و هەڵماقۆ بە یادگارییەکانم ئەکەم .. تێل بۆ هاوڕێیەکی کۆن ئەکەم باسی شەوانی قیسمی داخیلیی بۆ ئەکەم .. تۆیش خۆت بە شتێکەوە سـەرقاڵ کە .. بە ژانێـک لە دایکبـووین و .. بە خەمێکیـش ئەمرین ، تەنها تۆزێ سەبر ی ئەوێ

⋆ ⋆ ⋆

مردن لەو کاتەوە دەردەکەوێت کە یەکەم هاوڕێت ئەمرێت.

هەستکردن به مردن، لە مردن خۆی ترسناکترە .
ئەکرێ مردن ڕزگارکەر بێ، لەکاتێکدا ڕۆژ بە ڕۆژ ژیان زیاتر بە ترس و خەم و ژان و ئازار ئەتەنرێ .
پێویستە هەوڵبدەین ژیان و مردن بکەینە تەواوکەر و بخەینە خزمەتی یەکتریی، بۆ ئەوەی هەم ژیان لە نائومێدیی و داڕوخان ڕزگار بکەین، هەم مردنیش لە ترس و غەریبیی و تەنهایی و وونبون بشۆینەوە .

* * *

پیاسەیەکی ن□فەریی،
لەو هەموو ڕێگایانەی ..
لە ئەلف و بێی نوێ زیاتر
موڕاجەعەم کردبۆوە ..
تەنها پیاسەی یەک نەفەریم کڕیوە ..
سادە ..
گوڵ گوڵ ..
ئەتڵەس ..
قەیفە..
لە چێشتخانەکان،
بە دوای
مێزێکی یەک نەفەریدا،
گەڕاوم ، تا
دەعوەتێکی خۆم بکەم و
تازەترین شیعری
بۆ بخوێنمەوە ..
دوا خەم و ..
دوا ڕێگای ڕزگاربوون
لە هەڕاجخانەکەی دنیا ..

* * *

وامزانی
هەتاهەتایە
زەنگی وانە
نا بڕێتەوە ..
کە گوێمان لێ بوو،
چەن دووریش بین،
هەر یەکەی لە پۆلەکەی خۆی
زۆر خێرا کۆ ئەبێتەوە ..

وامئەزانی
ماڵی دارا و دادە و ئازاد،
وەک خۆیان ئەمێننەوە،
جارێکی تر
دۆی دادە ناڕژێتەوە ..

⋆ ⋆ ⋆

وامزانی
کە خۆر ئاوا بوو،
وەک ڕۆژانی تر،
دێیتەوە ..
کە بەهار هات،
زۆر بۆت گەڕام ..
وامزانی لای چاوبازەیەک،
پارچەیەک زەویت ئەدەنێ و
ئەڕوێیتەوە ..

⋆ ⋆ ⋆

هیچ شتێ ناڕوا و هیچ شتێ
لە جێی خۆی نامێنێتەوە ..
ئەوە خۆمانین
یان لەگەڵ ڕۆشتن، ئەڕۆین یان
خەیاڵێ
لای خۆی ئەمانهێڵێتەوە ..

⋆ ⋆ ⋆

زۆربەمان ئۆنلاین ئەمرین ..

⋆ ⋆ ⋆

کاتێ
یادگارێکانمان گەوره ئەبن و
ناتوانین لەگەڵ خۆمان
بیانگوێزینەوە..
زەهایمەر دێ و
لە کۆڵمانی ئەکاتەوە ..
بێ ویژدانە،

تەنانەت ناوی یار و
ناوی زانکۆ و
خۆیشمان لە بیر ئەباتەوە ..

* * *

من شاخی گۆیژەم ..
ڕۆژێ قارون تەلبەنم ئەکا و
شەوێ قەیوان
لوتکەکانم ئەبڕێتەوە ..
ڕۆژێ سەرخۆش
ئەمسوتێنێ و
شەوێ ئێران
ئاگرم تیا ئەکاتەوە..
عەسرێ ئەبم بە ژێر پێی
ق□لا تاوەرەکانەوە ..
شەوێ ئەمکەن بە مەڵبەندی
لەشفرۆشتن ..
نەما شاخەکەی جاران،
(شاخی سەوز و بەرزی گۆیژە
باعیسی کەیف و سرور
هەر ڕۆژەی ڕەنگێ ئەنوێنێ
گا سپی گا سەوز و سوور)

* * *

ساتێ بوو
ڕۆی ..
وەک ئەم ساتە ..
وەک ئەو
ساتەی
لە پاش کەمێ
دێت و ئەڕوا ..
هەموو ئەڕۆن ..
نە بۆ سبەینێ دڵتەنگ بە و
نە بەبایشی بکە
کای کۆن ..

* * *

ئەوەیش بزانە ..
هەموو ڕێگاکان
ناڕۆنەوە بۆ بانە ..

* * *

ئەکرێ
دوو کەس بین ..
ناکرێ
یەک کەس بین،
بەوجۆرە
ڕەنگە
توشی هەرەس بین ..
هەر کەس با خۆی بێ..
لەگەڵ خۆی نەیبا،
گەر سەد ڕەش□ با و
زریانیش بۆی بێ ..
(بە جێت ئەهێڵم
نامەوێ تۆ بم ..
بەجێم بهێڵە
نەتەوێ من بیت)

* * *

ئەمجارەیان باران هات
ناهێڵم بڕوات ..
ئەڕۆم لەگەڵی ..
بێجگە لەو
کەس نەما
بۆ هاوڕێیەتیی
یان بۆ هاوەڵیی ..

* * *

هەموومان
وای نیشان ئەدەین
باشین و
لەناخیشەوە

گیان ئەدەین ..!

نەوزاد بەندی

لە هەولێر رێز لە شانۆکارانی شاری سلێمانی نرا.. کامەران حاجی ئەلیاس

لە هەولێر یادی (١٠٠) ساڵەی پەیدابوونی هونەری شانۆ لەسلێمانی کراییەوە

شانۆ هەر لەسەرەتای لەدایك بوونی لەلایەن گریگەکانەوە هەمیشە ناوەندێکی مەعریفی و زانستی بووە لە هەمان کات دا فاکتەرێك بووە بۆ هۆشیارکردنەوە جەماوەر بۆ جۆرێك وەکو شۆرشێك بووە دژی ستەمکاران لەم روانگەوە شانۆ هەردەم خۆی لە بەرەی گەلدا بینیوە بۆ دوای خۆش گوزارانی و چێژ بەخشین بە جەماوەر بووە..

سەرهەڵدانی شانۆ لە کوردستان چەندین هەوراز و نشێوی بەخۆیەوە بینیوە لەسەر بەرواری سەرهەڵدانی شانۆ یان یەکەمین نمایشی شانۆ لە کوردستان چەندین رای جیاواز هەبوو بەڵام نووسەر و رەخنەگری شانۆ (موحسین محەمەد)، بە بەڵگە ئەوەی پشت راستکردۆتەوە کەوا شانۆگەری (سەڵاحەددینی ئەیوبی)لە نووسینی (نەجیب حەداد) لە ساڵی 1921 لە شاری هەولێر لە قوتابخانەی ئەربیل ئولا نمایش کراوە.. هەر بۆ بۆنەی تێپەر بوونی (100) ساڵەی لە دایك بوونی شانۆ لەشاری هەولێر،لە 8ی 12ی 2021 ئەم یادە بەرز راگیرا چەندین چالاکی ئەنجامدارن یەکێك لەچالاکییەکانیش بریتی بوو لە نمایش کردنی شانۆگەری (سەڵاحەددینی ئەیوبی)،لە ئامادەکردنی موحسین محەمەد و دەرهێنانی هونەرمەند یونس عوسمان .

شاری سلێمانی مەڵبەندی هونەر و ئەدەب لەسەردەستی (ئیبراهیم بابان)، لە 14ی تشرینی دووەم ساڵی 1784 دامەزراوە هەمیشە لە خزمەت کردن پێشەنگ بووە یەکێك لەو بوارانە هونەری شانۆ بووە یەکەمین نمایشی شانۆ لەو شارە بە پێی سەرچاوەکان بۆ دیارکراوە لە

ژمارە (26) ڕۆژنامەی (ژیان) ئاماژە بەوە دەکات کە یەکەمین نمایشی شانۆیی لە 27ی تەمووزی 1926 بە ناوی (نەتیجەی سەفاهەت و سەعی) نمایش کراوە..

بەمەبەستی بەرز ڕاگرتنی یەکەمین نمایش لە شاری سلێمانی و ڕێزگرتن لەو هونەرمەندانەی کە زیاتر لە نیو سەدەیە خزمەت بە هونەری شانۆ دەکەن..لەشاری هەولێر، دەزگای کەلتووری یاد و گەڤاری یەکەم چرا، لە یادی (١٠٠) ساڵەی پەیدابوونی هونەری شانۆ لەشاری سلێمانی لەسەنتەری ڕۆشنبیری کەمەڵایەتی زانکۆی سەڵاحەددین ، مەراسیمێکی تایبەتیان بە ئامادەبوونی بەرپرسانی حکومی و حزبی وژمارەیەك لە هونەرمەندان و هونەردۆستان ساز کرد.

سەرەتای ڕێوڕەسمەکە بە وەستان خولەکێك بۆ گیانی پاکی شەهیدان دەستی پێکرد، ئەنجا لەلایەن هونەرمەندان (مستەفا ئەحمەد، عەلی ئەحمەد، گەزیزە عومەر عەلی ئەمین و ئومێد خۆشناو پارێزگای هەولێر) مەمی (100) ساڵەی پەیدابوونی شانۆ لە شاری سلێمانی داگیرسا ،وتاری گەڤاری یەکەم چرا و دەزگاری کەلتووری یاد لەلایەن هونەرمەند (روویار ئەحمەد) خوێندرایەوە ،وتاری پارێزگاری هەولێر لەلایەن ئومێد خۆشناو پێشکەش کرا جەختی لە ڕۆڵی هونەری شانۆ لە نێو کۆمەڵگا کردەوە ..هەر لە ڕێوڕەسمەکەدا فیلمێکی دەکیۆکێنتاری لەسەر (100) ساڵەی شانۆ لە سلێمانی پێشکەش کرا، پەیڤی (100) ساڵەی شانۆی سلێمانی لەلایەن هونەرمەند (ئەحمەد سالار) پێشکەش کرا بەهەی ئەوەی باری تەندروستی باش نەبوو لەڕێگەی ڤیدیۆیەوە پەیڤەکەی پێشکەشکرا،هەروەها هونەرمەندان (ڕێبین جەمال و سامان قادر) چەندین گۆرانی ڕەسەنی کوردیان پێشکەش بە ئامادەبووان کرد.

هەر بەم بۆنەیەوە ڕێز لە چەندین هونەرمەندی ئەوشارە نرا کە زیاتر لە (نیوسەدە)، خزمەتیان بە هونەری شانۆ کردوە هونەرمەندەکانیش بریتی بوون لە: هونەرمەند تەها بابان، هونەرمەند نەوزاد مەجید، هونەرمەند کاوە ئەحمەد میرزا، هونەرمەند عومەر کەریم ئاغا، هونەرمەند عومەر دەپاك، هونەرمەند بەدیعە دارتاش، هونەرمەند حیکمەت هیندی، هونەرمەند ئەحمەد سالار، هونەرمەند مستەفا ئەحمەد، هونەرمەند جەلیل زەنگەنە، هونەرمەند عەبدولی حەمەجان، هونەرمەند حەمەڕەشید هەرەس، هونەرمەند عەتیەخان (دایکی ئاریان)، هونەرمەند بەهادین نووری، هونەرمەند عەلی کەریم، هونەرمەند ئەختەر کەریم، هونەرمەند محەمەد سەعید مستەفا، هونەرمەند کامەران ڕەئوف، هونەرمەند شەماڵی عەبەڕەش، هونەرمەند یاسین قارد بەرزنجی، هونەرمەند کەمال ڕەئوف هەنجیرە، هونەرمەند غفور عەبدوڵڵا، هونەرمەند گەزیزە عومەر عەلی ئەمین.

هەر لەو ڕێوڕەسمەدا ژمارە (6) گەڤاری یەکەم چرا کە تایبەت بوو بە

شانە لە شاری سلێمانی پێشکەش بە ئامادەبووان کرا.

گەشتێک لەناو تاریکیی دەسەڵات و وێرانەی ئایدۆلۆژیاکاندا.. کارزان عزیز عەبدولڕەحمان

خوێندنەوەیەکی فراوان و قووڵ بۆ بەرگی دووەمی «سینوهەی میسری»

پێشەکی: مێژوو وەک ئاوێنەی شکستی مرۆڤ

ڕۆمانی «سینوهەی میسری» ، کە لە ساڵی ١٩٤٥ لەلایەن نووسەری بەناوبانگی فینلەندی «میکا ڤاڵتاری»یەوە لە کاتی تاریکییەکانی جەنگی جیهانیی دووەمدا نووسراوە، تەنها گێڕانەوەیەکی مێژوویی سەرنجڕاکێش نییە، بەڵکو نەشتەرگەرییەکی بێوێنەی دەروونی و

فەلسەفییە بە قووەتایی ناخ و سروشتی تەمماحکاری مرۆق. کاتێک باس لە بەرگی دووەمی ئەم ڕۆمانە مەزنە دەکرێت، ئەمە باسی قۆناغێکی پڕ لە هەورازنشیو، تێشکانی فیکری، غوربەتێکی کوشندە و گەیشتن بە تێگەیشتنێکی تاڵ دەکەین سەبارەت بە مانا و ناوەڕۆکی ژیان و دەسەڵات.

لە بەرگی یەکەمدا، خوێنەر چاوی بە قۆناغەکانی گەورەبوونی سینوهە دەکەوێت لەسەر کەنارەکانی ڕووباری نیل، لە منداڵێکی فڕێدراو لە ناو سەبەتەی چڵەقامیشدا، تا دەگاتە ئەوەی ببێتە پزیشکی تایبەتی فیرعەون. بەڵام بەرگی دووەم، ئەو بەرگەیە کە تێیدا خەونە گەورەکان و ئایدۆلۆژیا مەزنەکان ڕووبەڕووی تاقیکردنەوەی ڕەقی واقیع دەبنەوە. لەم بەرگەدا، سینوهە لە لوتکەی دەسەڵات و نزیکایەتی لە کۆشکەوە، بەرەو زیندانی غوربەت، تەنایی و دواتر گەڕانەوەیەکی پڕ لە پەژارە دەگوزرێتەوە.

١. ئاخناتۆن؛ تراژیدیای خەونبینێک لە جیهانێکی ڕاستەقینەدا

یەکێک لە تەوەرە سەرەکییەکانی بەرگی دووەمی ڕۆمانەکە، پاشا ئاخناتۆن (أمونحوتپی چوارەم) و ئایینە نوێیەکەیەتی؛ ئەو مێشکە گەورەیەی کە دەیویست جیهان لە ڕێگەی «ئاتۆن» و خودای تاکپەرستییەوە ڕووناک بکاتەوە. ئاخناتۆن لە ڕوانگەی ڤاڵتارییەوە کەسایەتییەکی تراژیدییە؛ پاشایەکە کە مرۆڤایەتی زۆر لە سەردەمی خۆی پێشکەوتتر بوو، بەڵام نەیتوانی لە سروشتی تەمماحکاری مرۆق تێبگات.

• تێڕوانینی ئایینی و سیاسی: ئاخناتۆن دەیویست جیهانێکی پڕ لە ئاشتی، یەکسانی و خۆشەویستی بنیاد بنێت، بەڵام ئایینە کۆنەکان، کاهەنانی خوێنڕێژی ئامون، و بەرژەوەندیخوازیی چینی دەسەڵاتدار ڕێگەی پێنادەن.

• سەرگەردانیی سینوهە: سینوهە وەک پزیشکێک، لە نزیکەوە چاودێریی ئەم پاشا تەنیا و خەونبینە دەکات و لە نێوان وەفا بە هاوڕێ و پاشاکەی و لەلایەکی ترەوە لە نێوان ڕاستییە تاڵەکانی کۆمەڵگەدا سەرگەردان دەبێت.

• شکستی ئایدۆلۆژیا: ڤاڵتاری زۆر بە لێهاتوویی نیشمان دەدات کە چۆن بیرۆکە جوانەکان کاتێک دەکەونە ناو زلکاوی سیاسەتەوە، دەگۆڕێن بە ئامرازی توندوتیژی و کاولکاری.

٢. هۆرەمحی؛ سەرکەوتنی شمشیری هێز بەسەر سەبەری فیکردا

لە بەرامبەر کەسایەتیی خەونبینی ئاخناتۆندا، کەسایەتیی «هۆرەمحی»

وەستاوە کە هاوڕێی نزیکی سینوهەیە لە سەردەمی خوێندنەوە لە پەرستگا. هۆرەمحی سەربازێکی ڕاستەقینەیە، کەسی پراکتیکی و واقعبینە کە تەنها بە هێزی شمشێر و پیلانگێڕیی سیاسی دەپاڕێت.
• گۆڕانی کەسایەتی: لە بەرگی دووەمدا، دەبینین کە چۆن هۆرەمحی پلە بە پلە بەرەو کورسیی دەسەڵات و فیرعەونبوون هەڵدەکشێت و هەموو پرەنسیپەکانی دەداتە بەر پێی بەرژەوەندی.
• پێکدادانی هزری: پەیوەندیی نێوان سینوهە و هۆرەمحی لەم بەرگەدا لوتکەی ناکۆکیی نێوان «ڕۆشنبیر/پزیشک» و «سیاسەتمەدار/سەرباز» پێکدێنێت و نیشان دەدات مێژوو زۆر جار بە خوێن و خیانەت دەنووسرێت، نەک بە شیعر و فەلسەفە.

٣. ژن و خۆشەویستی وەک تەڵەی ژیان و داڕمانی دەروونی

لە بەرگی دووەمدا، لایەنی سۆزداری و پەیوەندیی سینوهە بە ژنانەوە قۆناغێکی تاریکتر و تراژیدیتر بەخۆوە دەبینێت. سینوهە کە لە بەرگی یەکەمدا بەدەست فێڵ و تەمماحی «مینا» (ئەو کچە قژ زێڕینەی کە هەموو سامانی پێشکەش کرد و ئەویش خەساند و فڕێیدایە ناو کایەسەوە) تێشکابوو، لە بەرگی دووەمیشدا ناتوانێت لە طلسمی خولیای ژنانە ڕزگاری بێت.
• کاڵبوونەوەی متمانە: ژنان لەم ڕۆمانەدا، بەتایبەت لە بەرگی دووەمدا، وەک ڕەنگدانەوەیەک لە سروشتی ناپایەداری و فێڵبازیی جیهان پیشان دەدرێن.
• پەیوەندی لەگەڵ کچە سەدەیەکان و دیلەکان: سینوهە لە ڕێگەی کارە سۆزدارییەکانیەوە تێدەگات کە خۆشەویستی لەم جیهانەدا هەمیشە بە گرێی ئازار و قوربانیدانەوە بەستراوەتەوە، و هیچ کاتێک بەو پاکی و سادەییە نییە کە لە خەونەکاندا بوونی هەیە.

٤. غوربەت و گەشتەکان؛ سینوهە لە وڵاتی بابل و هەتتییەکاندا

کاتێک بارودۆخی میسر تێکدەچێت و پیلانەکان لە دژی سینوهە گەورە دەبن، ناچار دەبێت ڕووبکاتە غوربەت. ئەم بەشەی بەرگی دووەم یەکێکە لە پڕکێشترین و بە چێژترین بەشەکانی ڕۆمانەکە. سینوهە ڕێگەی بیابان و دەریاکان دەگرێتەبەر و سەردانی شارستانییەتەکانی تری ئەو سەردەمە دەکات، وەک بابل، ئاشوور، و ولاتی هەتتییەکان.
• بابل و بازاڕی تەمماح: لە بابل، سینوهە ڕووبەڕووی جیهانی چێژ، تەمماحی دارایی، و فێڵبازیی بازرگانەکان و کاهینەکان دەبێتەوە و دەبینێت کە چۆن دین و پارە دەبنە دوو ڕووی یەک سکە.
• جیهانی هەتتییەکان: لە لای هەتتییەکان، دەبینێت کە چۆن جەنگ و

ئامادەکاری بۆ کوشتن بوەتە پیشەی سەرەکی و چۆن مرۆڤەکان وەک مەڕ لە یارییە سیاسییەکاندا بەکاردەهێنرێن، بێ ئەوەی هیچ بەهایەک بە گیانی تاک بدرێت.

• غوربەتی دەروونی: ئەم غوربەتە درێژخایەنە تەنها جوگرافی نییە، بەڵکو غوربەتێکی دەروونییە کە تێیدا سینوهە هەستی بە تەناییەکی کوشندە کردووە.

٥. پزیشکی وەک فەلسەفەی ئازار و سنوورەکانی دەسەڵاتی مرۆڤ

سینوهە لە بنەڕەتدا پزیشکە، و لە بەرگی دووەمدا ئەم پیشەیە دەبێتە لوتکەی تێڕامانە فەلسەفییەکانی. ئەو سەری مردووەکان دەشکێنێت (نەشتەرگەریی کونکردنی سەر بۆ هێمنکردنەوەی شێتی و ئازار)، برینی جەنگاوەران دەدورێتەوە، و دەرمان بۆ هەژارەکان دروست دەکات.

«مرۆڤ وەک یەکە، چ لە کۆشکی فیرعەون بێت و چ لە قوڕاوەکانی کەنار نیل؛ هەموویان لە کاتی ئازاردا دەگرین و لە کاتی مردندا دەترسن.»

ئەم ڕستەیە کورتەیەکی فەلسەفیی سینوهەیە وەک پزیشکێک. ئەو بۆی دەرکەوتووە کە دەرمان ناتوانێت نەخۆشییە ڕیشەییەکانی دەسەڵات و تەمماح دەرمان بکات، و پزیشک تەنها دەتوانێت بۆ ساتێک هاوارەکان کەم بکاتەوە، نەک کۆتایی بە مەرگ و ستەم بهێنێت.

٦. مردن وەک یەکسانکەری گەورە و فەلسەفەی تەنایی لە کۆتایی تەمەنیدا

لە بەشەکانی کۆتایی بەرگی دووەمدا، کاتێک سینوهە پیر دەبێت و مۆڵەتی دەدەن بگەڕێتەوە بۆ میسر، دەست دەکات بە نووسینی یادەوەرییەکانی خۆی لەسەر کەنارەکانی نیل. ئەو لە ڕێگەی ئەم یادەوەریانەوە، دان بە هەموو هەڵەکانی ژیانیدا دەنێت و دەگاتە ئەم ڕاستییە تاڵە:

• پووچیی سامانی دنیایی: پارە و سامانی جیهان هیچ بەهایەکی ڕاستەقینەی نییە، چونکە مرۆڤ کاتێک دەمرێت، تەنها کفنێکی ڕووت دەباتە ژێر خاکەوە.

• یەکسانیی خاک: شاژن، پاشا، کاهین، پزیشک و دز، هەموویان لە کۆتاییدا بوونەتە خۆراک بۆ کرمەکان و لەناو گۆڕە تاریکەکاندا جیاوازییان نەماوە.

• سادەیی و خۆشەویستی: تەنها ئەو ساتانەی کە سینوهە وەک پزیشکی هەژاران خزمەتی خەڵکی سادەی کردووە، مانایەکی بە ژیانی هێناوە.

٧. زمان و ڕەهەندی سایکۆلۆژیی وەرگێڕانی کوردی

خوێندنەوەی بەرگی دووەمی «سینوهە» بە زمانی کوردی، چێژێکی تایبەتی هەیە. وەرگێڕانی ئەم ڕۆمانە بە زمانی کوردی توانیویەتی قووڵایی ڕۆحی ڕۆژهەڵاتییانەی دەقەکە بپارێزێت. زمانی ڤەتاری، هەرچەندە لە بنەڕەتدا فینلەندییە، بەڵام قووڵاییەکەی لەگەڵ باکگراوندە فەلسەفی و مێژووییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا یەکدەگرێتەوە.

وشەکان و ڕستەسازیی لە وەرگێڕانە کوردییەکاندا بە جۆرێکە کە خوێنەر هەست دەکات چیرۆکەکە لە کولتورێکی دوورەوە نەهاتووە، بەڵکو قووڵاییەکەی لە ناخی زەریاکانی مێژووی ئەم ناوچەیەشدا ڕەگی داکوتاوە.

ئەنجامگیری گشتی

بەرگی دووەمی ڕۆمانی «سینوهەی میسری» کۆتاییەکی مەزنە بۆ گەشتێکی پڕ لە وەرچەرخان و ڕووخان. ئەم بەرگە نیشمان دەدات کە چۆن مرۆڤ لە نێوان چەکوشی خەونەکان و سندانی واقعدا دەکوترێت. سینوهە، وەک پزیشکێک کە نەیتوانی خۆی لە نەخۆشییەکانی کۆمەڵگەکەی ڕزگار بکات، دەبێتە هێمای مرۆڤی هۆشیار لە هەموو سەردەمەکاندا؛ مرۆڤێک کە دەبینێت، دەناڵێنێت، بەڵام لە کۆتاییدا تەنها دەتوانێت ڕاستییەکان بۆ مێژوو بەجێبهێڵێت و لە تاریکییەکانەوە پەخشی هۆشیاری بکات.

کارزان عزیز عەبدولڕەحمان

سەردانی زەیدی بۆ واشنتن و تاران.. عوسمانی حاجی مارف

کاتێ ئەرکی پێکهێنانی حکومەتی عێراق سپێردرا بە عەلی زەیدی، ئیدارەی ترەمپ کە پێشتر ناڕەزاییان دەردەبڕی بەرامبەر بە کاندیدکردنی مالیکی و کەسایەتییە نزیکەکانی ئێران و کوتلەکانی حەشدی شەعبی، پەلەیان کرد لە ڕاگەیاندنی پشتیوانی خۆیان بۆ

زەیدی، ترەمپ یەکەم کەس بوو پیرۆزبایی لێکرد، لە پەیوەندیەکی تەلەفۆنی نێوان ترەمپ و زەیدی لە ٣٠ی نیسانی ٢٠٢٦، لەو ماوەیەدا ترەمپ بانگهێشتی زەیدی کرد بۆ سەردانی واشنتن دوای پێکهێنانی حکومەت.

پاڵپشتیکردنی ئەمریکا لە حکومەتەکەی زەیدی، ڕێگەی گەیشتنە بە چەند ئامانجێک، لەوانە: پاڵنانی بە هەڵوەشاندنەوەی میلیشیاکانی پەیوەست بە سوپای پاسدارانی ئێران، ڕاگرتنی قاچاخی دراوی قورس لە عێراقەوە بۆ ئێران، دروستکردنی دەرفەتی وەبەرهێنان بۆ کۆمپانیا ئەمریکییەکان لە عێراق، پتەوکردنی پەیوەندییە ئابورییەکانی لەگەڵ سوریا، بە پلەی یەکەم ئەوەی گرنگە بۆ ئەمریکا، بەغدا خۆی لە نفوزی ئێران دوور بخاتەوە و لەگەڵ باقی هاوپەیمانە ئەمریکییەکانی ناوچەکە (تورکیا و دەوڵەتە عەرەبییەکانی کەنداو) تێکەڵ ببێت.

لەو چوارچێوەیەشدا ئیدارەی ترەمپ لە ڕێگەی تۆم باراکی نوێنەریەوە هەوڵیدا پرۆژەی بۆری نەوتی کەرکوک- بانیاس زیندوو بکاتەوە، کە لەژێر چاودێری ئەمریکادا لەنێوان عێراق و سوریادا ڕێککەوتنی لەسەر کرا، ئەم پڕۆژەیە ئەگەر تەواو بێت ئامانجی گواستنەوەی نزیکەی دوو ملیۆن بەرمیل نەوتی عێراقە لە ڕۆژێکدا لە ڕێگەی خاکی سوریاوە، پێشبینی دەکرێت لەلایەن کۆمەڵێک کۆمپانیایەکەوە جێبەجێ بکرێت، لەوانە UCC Holding ، TI Capital، و Chevron پڕۆژەکە بەشێکی چارەسەری ئەو قەیرانە دەکات کە ڕووبەڕووی عێراق بۆتەوە لە ئەنجامی داخستنی گەرووی هورمز، کە بۆتە هۆی دابەزینی ٨٠٪ هەناردەکردنی نەوتی عێراق.

لەمیانی سەردانەکەی زەیدی بۆ واشنتن لە ناوەڕاستی مانگی تەمموزدا، عێراق ٤٨ یاداشتی لێکتێگەیشتن و ڕێککەوتنی بە بەهای نزیکەی ٦٠ ملیار دۆلار واژۆکرد، دیارترینیان ئەو مۆڵەتە بوو کە بە ستارلینک* درا بۆ کارکردن لە عێراق. سیاسەتی زەیدی بە ڕوونی لەسەر بنەمای بەدەستهێنانی پاڵپشتی ترەمپە لە ڕێگەی پێشکەشکردنی ئاسانکاری و ئیمتیازات بۆ کۆمپانیا ئەمریکییەکان، ئەمەش یارمەتیدەرە بۆ کەمکردنەوەی فشارە ئابوورییەکانی لەسەر عێراق، بەتایبەتی سەبارەت بە ڕۆیشتنی دۆلار بۆ ناو بازاڕی عێراق، دەوڵەتی ئەمریکا ناردنی دۆلاری (بەستبوو) وەک ئامڕازێک بۆ گوشار خستنە سەر عێراق بۆ پابەندبوون بە هەڵمەتی زۆرترین فشاری دژ بە ئێران، ئەمەش دوای تۆمەتەکانی وەزارەتی گەنجینەی ئەمریکا کە چەند بانکێکی عێراقی ئاسانکاری بۆ گواستنەوەی دۆلار بۆ ئێران دەکەن، دوای سەردانەکەی زەیدی(بەستن) هەڵگیرا و واشنتنیش پرۆسەی هەڵگرتنی سزاکانی سەر حەوت بانکی عێراقی دەستپێکرد، لەنێویاندا بانکی باشوور کە لەلایەن زەیدی و بنەماڵەکەیەوە بەڕێوەدەبرێت.

ئەمەریکا لەڕێگەی پاڵپشتیکردنی حکومەتەکەی زەیدییەوە، هەوڵی کەمکردنەوەی نفوزی چین و ڕووسیا لە کەرتی نەوتی عێراقیش دەدات، ئەمەش لە بەدەستهێنانی کێڵگەی نەوتی قوڕنە-2 دەستپێدەکات دوای کشانەوەی کۆمپانیای “لوک ئۆیل”ی ڕووسی بەهۆی سزاکانی واشنتن لە سەردەمی حکومەتی سودانیدا. هەروەها لە سەردانەکەی ئەم دواییەی زەیدیدا، عێراق یاداشتنامەی ڕێکەوتنی لەگەڵ کۆمپانیا نەوتییە ئەمریکییەکانی وەک “GE Vernova”، “Shell”، و KBRواژۆ کرد. ئەمەش پەیوەستە بە هەنگاوی عێراق بۆ داواکردنی پشکێکی گەورەتر لەناو ڕێکخراوی وڵاتانی هەناردەکاری نەوت (ئۆپێک) و نیازی دەربڕینی بۆ زیادکردنی بەرهەمهێنانی نەوت.

لە کۆنگرێیەکی ڕۆژنامەوانیدا لەگەڵ ترەمپ، زەیدی ئاماژەی بەوەدا کە ٣٠ ی ئەیلولی ٢٠٢٦ دوا وادە دەبێت بۆ سنوردارکردنی کوتلە چەکدارەکان و “ڕادەستکردنی چەکەکانیان”، هەمان ئەو وادەیە کە بڕیارە هێزەکانی ئەمریکاش کشانەوەی خۆیان لە عێراق تەواو بکەن.

بەگشتی هەوڵەکانی حکومەتی زەیدی بۆ سنوردارکردنی هێزی چەکداری، بووەتە هۆی دابەشبوونی کوتلە و گروپە چەکدارەکانی عێراق بۆ دوو کەمپ، یەکەمیان: وێڕای ئەوەی نیگەرانن لەوەی تەسلیمکردنی چەکەکانیان دەبێتە هۆی لاوازکردنی پێگەیان و کەمکردنەوەی ئیمتیازەکانیان لەناو دەوڵەتدا، لە کاتێکدا خۆیان وەک بەشێک لە پرۆسەی سیاسی عێراق دەبینن و دەوریان هەیە لە سازدانی حکومەتی عێراقدا. کەمپی دووەم: خۆی وەک بەشێک لە “میحوەری بەرگری” دەبینێت کە ئێران سەرکردایەتی دەکات.

ئەوەی پەیوەستە ئاماژەی پێبدەین تائێستا هیچ پێناسەیەکی ڕوون یان چوارچێوەیەکی ڕێکارەکان بۆ پرۆسەی ڕادەستکردنی چەک، یان بۆ دیاریکردنی جۆرەکانی ئەو چەکانەی کە دەبێت تەسلیم بکرێن، نییە و قسەی لەسەر نەکراوە، ئەمەش ڕێگە دەدات بە دەربازبوون لە پرۆسەکە، چونکە هەندێک لە لایەنەکان دان بەوەدا نانێن کە هیچ چەکێکیان هەڵگرتبێت جگە لەو چەکانەی کە لە کاتی شەڕی دژی داعش لە دەوڵەت وەریانگرتووە.

لە لایەکی دیکەوە، ئەو کوتلە چەکدارانەی تر ڕەتدەکەنەوە چەکەکانیان ڕادەست دەکەن، هەوڵدەدەن بوونی خۆیان جێگیر بکەن و هەوڵەکانی حکومەت لەم بوارەدا تەحەدا بکەن. نموونەی ئەمەش هێرشە دووبارەبووەکانی فڕۆکەی بێفڕۆکەوانە بۆ سەر کوردستانی عێراق، کە تەنها چەند کاتژمێرێک دوای کۆبوونەوەی زەیدی لەگەڵ ترەمپ بو لە واشنتن و دوا وادەی تەسلیمبونی چەکەکانیان ڕاگەیاند.

گرنگترین پرسیار ئەوەیە کە دەوڵەت لە دوای ٣٠ی ئەیلولەوە چ ڕێوشوێنێک دەگرێتەبەر بەرامبەر بەو کوتلانەی کە ڕەتیدەکەنەوە

چەکەکانیان ڕادەست بکەن، ئەمەش زیاتر لەبەر ڕۆشنایی زیادبوونی فشارەکانی ئەمریکایە بۆ داخستنی ئەم مەلەفە.
عەلی ئەکبەر ویلایەتی، ڕاوێژکاری ڕێبەری باڵای ئێران، سەردانەکەی زەیدی بۆ واشنتن بە "مایەی پەشیمانی و خەم بۆ گەلی دڵسۆزی عێراق" وەسف کرد. سەردانەکە تەنها چەند ڕۆژێک دوای کاروانەکانی پرسەی عەلی خامنەیی لە شارەکانی نەجەف و کەربەلا هات، ئێران و هاوپەیمانەکانی لە ڕێگەی ئەم کاروانانەوە هەوڵیاندا نیشان بدەن کە زۆرینەی شیعەکانی عێراق پشتیوانی لە سیاسەتی ئێران دەکەن، لە کاتێکدا زەیدی هەوڵیدا هەر زیانێکی ئەگەری کەم بکاتەوە کە کاروانەکانی پرسە لە عێراق دەتوانێت زیان بە سەردانەکەی خۆی بۆ واشنتن بگەیەنێت، بەڵام لە هەمانکاتدا سەرۆک ئەرکانی خۆی ڕاسپارد کە سەرۆکایەتی ئەو لیژنەیە بکات کە بەرپرسیارە لە ڕێکخستنی مەراسیمەکان، هێزەکانی حەشدی شەعبی و دەزگاکانی دیکەی حکومەتی عێراق ئامادەکاریەکی بەرفراوانیان کرد، لەوانە ئاڕاستەکردنی فەرمانبەران بۆ بەشداریکردن و چالاکیەکە لە میدیای دەوڵەتی و دەزگاکانی ڕاگەیاندنی نزیک لە ئێرانەوە ڕەماڵی بەرفراوانیان بۆ مەراسیمەکە کرد.
پێدەچێت لایەنە سیاسیەکانی شیعە بە تامەزرۆییەوە بیانەوێت بە کەمترین زیان ئەم قۆناغە تێپەڕێنن، بۆیە خۆیان لە هاوئاهەنگی ڕاستەوخۆ و ڕاشکاوانە لەگەڵ ئێران لە جەنگدا دەپارێزن، هەروەها هەوڵەکانی زەیدی بۆ کەمکردنەوەی گوشارەکانی ئەمریکا بۆ سەر عێراق لە بەرامبەر بەڵێنی ناڕووندایە بە سنووردارکردنی چەکداری و دابینکردنی سوودی ئابووری بە کۆمپانیا ئەمریکیەکان، هەروەها پەیڕەوکردنی نزیکبوونەوە لەگەڵ حکومەتی ئەحمەد شەرعی سەرۆکی سوریا، بەدەنگیان لێکردووە.
سەبارەت بە بەئامانجکردنی دەوڵەتانی کەنداو لەلایەن کوتلە عێراقیەکانەوە لەماوەی شەڕی ئەم دواییەدا، حکومەتەکەی زەیدی تەنها بەیاننامەیەکی ئیدانەکردنی دەرکرد و داوای کرد دەوڵەتانی کەنداو بەڕێگەی ئەو هێرشانە بخەنەڕوو!.
ڕۆشنە کە حکومەتی زەیدی و زۆربەی لایەنەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی پێیان باشە بە بەڕێوەبردنی قەیرانەکان لە قۆناغی ئێستادا ئیمتیازاتێک پێشکەش بە ئەمریکا بکەن و پەیوەندیان بە ئێرانیشەوە ڕاگرن. لە ئاستی سیاسیشدا، بە لەبەرچاوگرتنی سەرقاڵبوونی ئێران بە ململانێ لەگەڵ ئەمریکا و ئیسرائیل و هەروەها هەڵوێستی توندوتۆڵی ئیدارەی ترەمپ بەرامبەر بە سەرکردە کوتلە عێراقیەکان، ئاماژەیە بە هەوڵی دابەزینی ڕێژەیی کاریگەری ئێران لە عێراقدا. بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە نفوزی ئێران کە بە قوڵی لە ناو دەوڵەت و

کۆمەڵگای عێراقدا رەگی داکوتاوە بە تەواوی لە دابەزیندایە. شایانی باسە کە زەیدی لە ٢٣ی تەمموزەوە سەردانەکەی بۆ تاران دەستیپێکرد، ئەمەش وەک هەوڵێک بۆ ئەوەی نیشان بدات کە عێراق پابەندە بە پاراستنی پەیوەندییە بەهێزەکانی لەگەڵ ئێراندا.
وا دیارە حکوومەتی زەیدی، هاوکات لەگەڵ زۆربەی لایەنەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی، پێیان باشە لە قۆناغی ئێستادا بە ستراتیژی بەڕێوەبردنی قەیرانەکان نزیک ببنەوە، ئیمتیازاتێک پێشکەش بە ئەمەریکا دەکەن بۆ کەمکردنەوەی فشارەکان بە سەر عێراق لە کاتی تێکچونی دۆخێکی ئابووری کە بەهۆی دابەزینی هەناردەکردنی نەوتی عێراق، بەهۆی داخستنی گەرووی هورمزەوە خراپتر بووە، بەڵام مەرج نییە ئەمە بەو مانایە بێت کە حکومەتەکەی زەیدی خەریکە ڕێوشوێنی توند لە دژی کوتلە چەکدارەکانی نزیک لە ئێران بگرێتەبەر، ئەمەش لەبەر چەند هۆکارێکە. یەکەم: ئەم کوتلانە بەشێکن لە چوارچێوەی هەماهەنگی و هێڵێکی بنەڕەتی بەرگری بە دەسەڵاتدار و دینامیکی دەسەڵاتی ناوخۆیی پێکدەهێنن. دووەم: دەرئەنجامەکانی شەڕ و ململانێی ئەگەری ئەمریکا و ئێران تا ئێستا ناڕوونە و کۆتاییەکەی دیار نییە. سێیەم: هەر ڕوبەڕووبوونەوەیەکی چەکداری لەگەڵ ئەم کوتلانەدا دەتوانێت ململانێی ناوخۆیی لەنێوان هێزە شیعەکاندا بخاتەگەڕ.

لە کۆتاییدا پێدەچێت سیاسەتی ئێستای حکومەتی عێراق لەسەر بنەمای هەوڵدان بۆ تێپەڕاندنی سەردەمی ترەمپ بە کەمترین زیانەوە بێت، ئەمەش ڕێبازێکە کە زەیدی دەیەوێت بەرجەستەی کاتەوە، بەڵام تاچەند دەتوانێت لەم گێژاوەدا سەرکەوتن بەدەست بهێنێت، بەتایبەتی کە بنکەیەکی سیاسی سەربەخۆی نییە و ناتوانێت سەنگەر لە هێزەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی بگرێت، لەئەنجامدا کردەوەکانی سنووردار دەکرێن کاتێک لەگەڵ بەرژەوەندییە سەرەکییەکانی هێزە باڵادەستەکانی شیعەدا بەریەکدەکەون، بۆیە تەنها سیاسەتێکی خۆپاراستن دەگرێتە بەر، بە سەقامگیر بوونی پێکهاتەی ڕژێمی تائیفی و دەوری چوارچێوەی هەماهەنگی، کە لە نێوان پەرەسەندنی شەڕو ململانێی ئەمریکا و ئێران و قەیرانی سیاسی و ئابووریدا ڕاوەستاوە.

---

*ستارلینک، خزمەتگوزارییەکی پێشکەوتوی ئینتەرنێتی مانگی دەستکردە، کە لەلایەن کۆمپانیای سپەیس ئێکسی ئیلۆن ماسکەوە بەڕێوەدەبرێت. پشت بە تۆڕێکی فراوانی مانگە دەستکردەکان دەبەستێت کە لە خولگەی زەوی نزمدان بۆ دابینکردنی ئینتەرنێتی خێرا و کەم شاراوە بە

ناوچەی دوور و ناوشارەکان وەک یەک. کارپێکردن و هاتنە ناو بازاڕی عێراق لەم دوایانەدا بە فەرمی ڕاگەیەندرا.

ئێسقانەگوێز. مستەفا مەحسەن

یادەوەریم پڕە لە گوێزی کرمدار؛
ڕێگەی ماڵەوە لێیان ون دەبێت،
نەک بەهۆی کرمەکانەوە، نا..
بەڵکوو بەهۆی ئەو گوێزە بەتاڵانەوە.
ئەو گوێزانەی تۆ دەتشکاندن، کاسەسەری من بوون؛
لە هەر پیاکێشانێکدا، ناوکێکی سپی لە ناوەوەیدا دەبوو بە تۆز.
کرمەکان
بوونیان هەیە و بەرجەستەن،
هەقیقەتێکی خاو و ڕاستگۆیان پێیە
کە من پێیان پێ نابەم.
ئەو گوێزە "پڕ"انەی کە تۆ لێیان دەگێڕێیت،
بوونەتە کونهڕێشی گەردوون؛
هەموو ڕووناکییەک کێش دەکەن و هیچ مانایەک نادەن.
من ئێستا بەسەر دەریایەکی پڕ لە قاوغدا دەڕۆم،
هەر هەنگاوێک دەنێم، دەنگی شکانی مێژوو دەبیستم؛
دەنگی ئەو خەونانەی کە تەنیا بەرگ بوون و ناوکیان نەبوو،
شکانێک کە تەرمەکە لە ناو کونی کلیلدانەکەدا ون بووە.

خەریکی کۆکردنەوەی ئەو سەبەرانەم
لە کاتی شکانی گوێزەکاندا، لە دەستت دەرچوون و
بوون بە درزێک لە ناو کاتی گەردووندا.
ماڵ بە خۆی گوێزێکی گەورەیە و
تۆ مێشکەکەیت لێ ون بووە..
ئەوەی ماوەتەوە تەنیا دیوارێکی ڕەق و بێدەنگە؛
کە تەنانەت کرمەکانیش تێیدا بێزارن.
من ئێستا لە ناو یادەوەریمدا وەک بوونەوەرێکی سەرئاوکەوتووی سەرخۆش مەلە دەکەم،
کە پڕە لە قاوغی گوێز؛

ئەوان هەندە سووکن خۆیان بە دەستەوە نادەن و ناخنکێن،
بەڵام ڕێگەی هەناسەدانم لێ دەگرن.
کرمەکان خەریکن لە ناو دەمارەکانمدا شیعر دەنووسن،
بەڵام تۆ..
تۆ تەنیا شارەزای شکان بوویت، نەک چێشتن.

هەموو دیوارەکانی شار لە گوێز دروست بوون،
هەر کاتێک دەمەوێت هاوار بکەم،
لە ناو بەشایی قاوغەکاندا، دەبێتە مۆسیقایەکی ژەنگخواردوو.
خۆزگە کرمێک بوومایە لە ناو یەکێک لەو گوێزانەدا،
نەک ئەم مرۆڤە تەنیایەی کە لە سەر ڕێگەی ماڵەوە،
بەسەر وەرانەی ئەو “بەتاڵییە”دا دەخزێت کە تۆ بەجێت هێشتووە.

مستەفا مەحسەن

باڵەکایەتی.. شیعری شورش عەزیز سورمە

خاکێک کە لەگەڵ با قسە دەکات
باڵەکایەتی دەنگێکی کۆن
لە نێوان چەمانەوەی شاخەکاندا نەخشێنراوە،
لەو شوێنەی ئاسمان نزم دەبێتەوە
وەک ئەوەی باشتر گوێ
لە چیرۆکی بەردەکان بگرێت
خاکەکە لەبیری ناکات:
هەموو ڕێگایەک ناوی هەیە،
هەموو سەرچاوەیەک ڕووخسارێکی لەبیرە،
هەموو بەردێک هەنگاوێک دەپارێزێت
لە ئەوانەی پێش ئێمە ڕۆیشتن
بە دڵێکەوە کە لەسەر ئازادی بێت.
لەوێ با بە تەنیا هەڵناکا،
دەوستێت،

ل□گ□□ ل□ق□کاندا تێکەڵ دەبێت،
بۆنی چیمەنی کێوی لەگەڵ خۆیدا دەهێنێت
مورموریی گوندەکان
کە لە تاقیکردنەوەی کاتدا وەستاون
وەک لاپەڕەکانی کتێبێکی هەرگیز داخراو.
باڵەکایەتی ڕەنگی بەیانییە
بە هێواشی لەسەر کرێستەکان لەدایک دەبێت،
ئەوە بێدەنگییە کە ناترسێنێت،
دەستی زەوییە
کە دەست لە دەموچاوت دەدات
بیرت دەخاتەوە لە کوێوە هاتوویت.
گۆرانی شوانانە
سەبری وەرزەکان،
کەرامەتی خانووە بەردییەکان
کە لە دوورەوە سەیر دەکەن
بەبێ ئەوەی هەرگیز سێبەریان
لەدەست بدەن.
کاتێک ئێوارە دەکەوێت،
هموو دۆڵ و ڕووبار و زرێبارەکان
بە یادەوەریەکان ڕووناک دەبێتەوە:
دەنگی باوکان،
چیرۆکی شەڕکەران
ئەو دایکانەی چاوەڕوانن،
منداڵان ڕادەکەن
لە نێو گردەکاندا وەک ئەوەی جیهان
هێشتا سادە بوو.
باڵەکایەتی تەنها شوێنێک نییە:
شێوازێکە بۆ هەناسەدان،
شێوازێکە بۆ یادکردنەوە،
شێوازێکە بۆ سەربەخۆیی.
کێ جارێک خۆشی ویستووە
بۆ هەمیشە هەڵیدەگرێت بۆ ناوەوە،
وەک ڕەگێک نابینرێت
بەڵام بەردەوامە
لە خۆراکدانی دڵ.

شورش عەزیز سورمێ

مام کوێخا.. مستەفا غەفور

- سەلام و ئەلەیکم ئاوەڵیان
- عەلەیکە سەلام، فەرموو مام کوێخا.

زۆربەی خەڵکی شەنی لە بری هاوەڵ دەیانگوت ئاوەڵ. مام ئەحمەد کە خانوچکەکی لەسەر کانییە سەر ڕێی نەوان زەڵی و ناوزەنگە هەبوو، جارجار دەچووین هەندەك وردەواڵە و پاکەتی جگەرە و جارجار ماستمان لی دەکڕی،…

بەیانییەك هاوەڵێك پێی گوتبوو: مائەحمەد بەیانبیت باش

ئەویش گوتیووی: بەیانیم باش؟

گوتووی: ئەرێ وەڵڵا بەیانیت باش.

گوتبووی هەندت بەیانیت باش، هەندت بەیانیت باش (لەبەر خۆیەوە گوتبوو سەگباب).

مام ئەحمەد هەندی گوتبوو ئاوەیان ئاوەڵیان، ڕۆژیکی نەوەکەی پێی دەڵێ: باپیرە ئەگەر چوویە کنە ئاروەیان ئاروەیەکم بۆ بگرە.

مام کوێخا پیاوەکی قسە خۆش بوو، شیوەی ئاخاوتنی شەنەیان هەر بۆ خۆی شێوەزارەکی خۆشە، ئەمن حەزم دەکرد هەر قسان بکەن و گوێیان لێ بگرم…، ژن و پیاویان ئازا و کراوەن، میوان دەست و دڵ و دەروون فراوانن، سادە و بێ فرتو فێڵ… دەتوانم بڵێم پێشمەرگەی هەموو لایەك پێیان قەرزدارە. شەنە تاکە لادییەکی پشدەرییە، خەڵکەکەی چۆڵیان نەکرد، بە هەموو خۆشی و ناخۆشییەك لە سەر موڵك و ماڵی خۆیان مانەوە و بەرگریان کرد و لە کۆتایی زستانی ساڵی 1978 داستانەکی گەورەیان لەگەڵ پێشمەرگە تۆمار کرد.

مام کوێخا گوتی: ئەوە لەبەر دەنگ و ڕەنگ و نییە، نە باسی کەس دەکەن نەکەس و باس دەکا، خەریکی چین کەسو تێناگا. هەزار کاری بکەن کەس نازانێ، ئی دەمەش هەر کە شتەکی دەکەن، وەك بەردی دەگوێزە هەڵاوەی هەموو عالەم دەزانێ…

دوایە گوتی: ئەرێ خزمینە ئەگەر دارانیش دەبەن ئی دە تەڵێ مەبەن مە، بە خصوص دارە گەڵاڵ. (داری گەڵی ئەو داربەڕوویە کە پایزان داربەڕووی دەوری خۆی هەڵدەپەردەون و لق و

پۆپەکانی بە گەڵاوە لە سەر ئەو دارەی دادەنێن تا ئەگەر زستان هات، لە کەمتفاقییەدا ماڵاتی پێ ئالیك بدەن، بە تایبەتی مەڕ و بزن.

راستی دەکرد لەسەر رێیە نێوان قوڵکەرمێ و زەڵێ رۆژێك پێشتر داربەڕوویەکی ئەستوورمان بڕی، کابرایەکی شێنەیی هات بە تووڕەییەوە گوتی: ئەوە لەبۆ ئەو داربەڕوەی د□ بڕن؟

ئەمەش گوتمان: ئەتۆ هەقت چییە، ئەوە داری شاخییە و بۆ سوتانێ پێویستمانە.

کە زانی ئێمی تووڕەین و دەسەڵاتی نییە لە حەسرەتی بڕینی دارەکەی فرمێسکەکانی هاتنە خوارێ و دەنگی نەکرد… ئەمەش بەلامانەوە زۆر سەیر بوو، پیاوێك زرت و زەلام بۆ دارێکی رووتەڵە بگری، ئەمن زۆر دڵتەنگ بووم بەڵام تا درەنگ نەمزانی ئەو ئەو فرمێسکانە چییە. نەمزانی بۆ لە دەستدانی ئەو ژینگەیەی مر□ق ت□یدا دەژی، نەماندەزانی خۆشەویستی ئەو پیاوە بۆ ئەو دارووبەندەنەی چەندە، نەمانزامی ئەوە داری گەڵێیە و وایان هەڵپەرداوتووە بتوانن گەڵی لەسەر داکەن، لە رێی هاتووچۆیەش نزیکە، زستانێ بە ئاسانی مەڕو بزنان دەگەیەنێتە بن ئەو دارەی و گەڵیان دەدات, نەماندەزانی بژێوی رۆژانی سەختی مەڕ و بزنەکایمان بڕیوە.

کە گرت□ قیدۆکەی رۆژئاواشم بینی شیرەژنێك چۆن باوەشی لە دارزەیتونێك دابو تا تورکان نەیبڕن، بەدەست خۆم نەبوو گریام، بۆ ئەو رۆژەش گریام کە کابرای شێنەیی بۆ داربەروەکە گریا.

لە راستیدا پشتی شێنێ و زەڵێ و ئەو دەروبەرە هەمووی دارستانێکی چڕ و پڕ بوو، بەناو داراندا رویشتبای تا نەهاتبایەوە سەر رێیە هەر نەدیو بووی. بەڵام کە دەستی پێشمەرگەی گەیشتێ بوو بە رووتەن، تا گەیشتە راپەڕین تاك و تەرا دار و باری پێوە مابوو. وەك دەغڵا و دان سن لێی دابێ ئاوای بەسەرهات.

بە مام کویخامان گوت راست دەکەی، نەمانزانیوە، انشاللە دووبارە نایب□تەوە و زۆر داوای لێبوردنمان لێکرد. ئەو جا دانیشت، چامان بۆ هێناو و گوتمان: نانت خواردووە؟

گوتی: نانی ئی کەنگێ

گوتمان چۆن نانی بەیانی.

گوتی ماشەڵلا ئی بەخۆوە ژیون.

کەوتینە قسان. پاش قسە و باسان،… هاوڕێ سەلیم ویستی بیبزو□، لێی پرسی: ئەرێ مام کوێخا،لەگەڵ حەمەی کوڕت چۆنی.

گوتی: کوڕە جا چۆن بم، لە دایەی بەم…، شەوێی تا بەیانی لەتاو کیری خەو لێناکەوێ, دەڵی ئەژنم بۆ بێینن.

ئەمنیش دەلێم: هەتیوە ئەمن هەتا ژنم هەینا سێ چوار ساڵانم بە ماکەرگانی بەسەربرد. ئەتوش تا دەست و باڵم دەکرێنەوە، یەك دوو ساڵان ئیوا بەسەر بەرە.

هەموو دەستمان کرد بە پێکەنین…

من سەرەڕای پێکەنین وئەو گفت و لفتە، تا درەنگ لە حیکمەتی ئەو قسانەی حاڵی ن□ ب□ووم. ئەوە بۆ ئەوە دەبێ لە رووی کلتووری کۆمەڵایەتی، دۆخی دەروونی و گوشاری سێکسی لە سەر هەردوو رەگەزی نێر و مێ، لێکۆڵینەوەی لەسەر بکرێ.